

Piektās kārtas ģenēze jeb debilizācijas panākumi

(Grāmatai „Pūces horizonts. Esejas par globālajām transformācijām”)

Загнивающая Европа строит загнивающий капитализм.

Так что ж, я в это дерьмо наступать должен?

Nikolajs I

Globālās transformācijas var būt visdažādākās. Tajā skaitā sociālās stratifikācijas jomā. Tātad sabiedrības iedalījumā relatīvi nošķirtos slāņos, kastās, šķirās, statusa grupās, kārtās. Arī sociālā stratifikācija var kardināli izmainīties.

Kā labi noprotams, sociālā stratifikācija vispār ir vēsturiski dinamisks fenomens. Turklāt divējādā ziņā. Pirmkārt, rodas jauna tipa sociālie slāņi. Otrkārt, starp sociālajiem slāņiem mainās iekšējā hierarhija, kad dominējošo slāni nomaina cits slānis, kuru savukārt pēc kāda laika var nomainīt vēl kāds cits slānis. Tā, piemēram, noteiktu transformāciju rezultātā XIX gs. radās strādnieku slānis/šķira, kas vēlāk XX gs. atsevišķās teritorijās kļuva dominējošais slānis/šķira, bet tagad sāk izzust un jau labu laiku ir zaudējis dominējošo lomu.

Pašlaik ir sācies diskurss par jauna slāņa/kārtas (turpmāk galvenokārt tiks izmantots jēdziens „kārtā”) veidošanos. Pie tam izkristalizējusies zināma vienprātība, ka veidojas jauns cilvēks jeb precīzāk – cilvēku jauna suga. Tā izsakās visradikālākie diskursa dalībnieki, kuri pret šo globālās transformācijas procesu izturās skeptiski, akcentējot skaidri izteiktu regresu jeb debilizāciju vēsturiskajā sociālajā stratifikācijā.

Viņus var saprast. Dominējošās kārtas regress attiecīgi (respektīvi, regresīvi) atsaucās uz civilizācijas tipu - sociāli politisko iekārtu, ekonomiku, mākslu, morāli, zinātnei, izglītību utt. Citiem vārdiem sakot, kāda ir dominējošā kārtā, tāda ir cilvēku dzīve vispār. Piemēram, Austrumeiropieši labi atceras, kāda bija dzīve proletariāta diktatūras periodā, kuru formāli nomainīja „visas tautas valsts”. Tagad austrumeiropieši ir spiesti adaptēties vidē, kurā dominē intelektuāli un morāli vēl destruktīvāks slānis nekā partokrātija. Iespējams, daudziem cilvēkiem vislielāko vilšanos sagādā neticamā un viņus klaji pazemojošā „kadru transformācija”, kad pēkšņi „otrā rītā uz brokastu laiku” (Jura Bojāra izteikums) par dzīves noteicējiem kļuva dažāda kalibra kretīni, dzērāji, muļķi, sliņķi, zagļi, balamutes, kuri savas morālās un intelektuālās impotences dēļ padomju laikā nevarēja ieņemt nekādu amatu. Tikai vēlāk cilvēki uzzināja, ka tamlīdzīgām „transformācijām” ir viltīgs autors un skaists nosaukums – „vadāmais haoss”. Tā tehnoloģijas pielietoja gan Gorbačovs, gan amerikāņi. Šodien Gorbačova un amerikāņu atlasītie deģenerāti „pie siles” (Daiņa Īvāna izteikums) bīda savas atvases, uzskatāmi demonstrējot

ģenētiskās kontinuitātes triumfu. Internetā katru dienu nākas priecāties par viņu kropli apgarotajām sejām. Tāpēc tīkamāka ir atsevišķu fantastisko romānu realitāte. Piemēram, tēlojums par cilvēku pārakmeņošanu uz 20 miljoniem gadu. Šajā laikā Zemi apdzīvo ģenētiski modificētas būtnes, no kurām tikai daži veidi ir apveltīti ar saprātu. Tik tiešām šodien ir labāk ļaut sevi pārakmeņot nekā savā dzimtenē un citur būt totālas debilizācijas lieciniekam.

Par regresu vēsturiskajā sociālajā stratifikācijā „balto” cilvēku intelektuālajās aprindās tagad nerunā pirmo reizi. Rietumu kultūrā faktiski tā ir tradicionāla tēma. Tradicionāla ir arī šīs tēmas interpretācija; proti, iepriekšējo laiku dominējošā kārtā pret jauno dominējošo kārtu izturās kā pret regresīvu parādību. Piemēram, aristokrātija pret buržuāziju izturās kā pret lumpenisku un plebejisku kārtu. Savukārt buržuāzija proletariāta diktatūras varas eliti uzskata par mežonīgu baru. Šodienas „kreatīvo šķiru” un „kriminālo buržuāziju” arī vērtē ļoti negatīvi, to izcelsmi saskatot sabiedrības padibenēs un amorālos elementos.

Rietumu historiogrāfijā tiek runāts par četrām kārtām – sakrālo eliti, aristokrātiju, buržuāziju un „vienkāršo tautu”. Pagātnē kādreiz šīs kārtas varēja eksistēt paralēli, un starp šīm četrām kārtām pastāvēja stingra hierarhija. Taču stingrā hierarhishā pīramīda sabrukā, un lejupslīde/regress ieviesās tad, kad sāka dominēt kāda no minētajām četrām kārtām. Sakrālā elite un aristokrātija pārstāja dominēt pēc buržuāzijas nostiprināšanās. Šajā ziņā vēsturiski simbolisks atskaite punkts ir franču revolūcija, kad pie varas nonāca buržuāzija jeb trešā kārtā – „ogļu, tērauda un benzīna šķira” (tā to dēvēja Juliuss Evola), uz visiem laikiem nostumjot malā sakrālo eliti un aristokrātiju. 1789.gada 26.augustā Francijas Nacionālā sapulce pieņēma „Cilvēka un pilsoņa tiesību deklarāciju”, aizsākot „balto” cilvēku pašnāvības procesu, kuru līdz juridiskajai kulminācijai noveda 1948.gada 10.decembrī ANO apstiprinātā „Vispārējā cilvēktiesību deklarācija”, legalizējot un stimulējot planetāro migrāciju, morālo bezatbildību un visatļautību privātajā un ģimenes dzīvē. Buržuāzija deva priekšroku liberālisma un industriālisma principiem, kuru realizācijas gaitā strauji formējās ceturtais kārtā – proletariāts un tā garīgais satelīts sociālisma mācība. No minētās hierarhijas ceturtais kārtā pie varas nonāca un sāka veidot savu „civilizāciju” vēsturiski nesen. Tagad ceturtais kārtas ēra izbeidzās, jo neapšaubāmi rodas jauna „galveno varoņu” grupa – piektā kārtā. Šajā sakarā nākas minēt likumsakarību: jo tuvāk mūsdienām, jo dominējošās kārtas mūžs ir īsāks.

Zinot par tik tikko ieskicētajām pārmaiņām, nākas runāt nevis par vēsturiskās sociālās stratifikācijas attīstības jēgu, bet gan par bezjēdzību. Acīmredzami kārtu maiņa liecina par regresīvu virzību. Lejupslīdes rezultātā dominē arvien bālāka un bālāka intelektuāli un morāli nepievilcīgāka kārtā.

Literatūrā ir sastopams asprātīgs minējums, vai Platons un Sokrāts vispār spētu un gribētu dzīvot mūsdienu sabiedrībā. Neapšaubāmi atšķirības ir grandiozas, un mūsdienu sabiedrībā varbūt nevēlētos dzīvot vēsturiski daudz jaunākas personības – Gēte, Puškins, Tolstojs. Nākas atcerēties, ka Rainis nevēlējās dzīvot 20.gadu Latvijas amorālajā zaķī un pārdomāja iespēju „iziet no tautas”, un pārcelties uz dzīvi citā kontinentā. Tāpēc šodien var rasties sakramentāls jautājums: vai lejupslīde vēsturiski noslēdzās ar ceturto kārtu un tai nesešos piektās kārtas formēšanās ar visām no tā izrietošajām sekām – civilizācijas menedžmenta pārņemšanu?

Jautājums it kā loģisks. Taču tas var būt tikai retorisks jautājums. Atbilde ir zināma. Cilvēces vēsture jau ir pietiekami skaidri demonstrējusi savu tendenci, lai mēs uz to tagad varētu

nepaļauties. Izņēmumu nebūs. Atbilde ir formulēta. Vēsturiskā sociālā stratifikācija nenoslēdzās ar ceturtais kārtas uzvaru – marksismu, kolektīvismu, masu kultūru, proletariāta diktatūru, „vienkāršās tautas” demagoģisko kultu.

Vēsturiskā sociālā stratifikācija nenoslēdzās arī ar trešās kārtas dominēšanu. Plutokrātiskā buržuāzija papildinās ar „kriminālo buržuāziju” (sastopami arī citi apzīmējumi), kas var jaunajā piektajā kārtā sintezēties ar ceturtais kārtas „materiālu”. Austrumeiropā šis process ir ļoti spilgts. „Kriminālās buržuāzijas” un „vienkāršās tautas” sociālā sintēze ir ļoti uzskatāma. Patiesībā „kriminālās buržuāzijas” ģenētiskā bāze ir „vienkāršā tauta”. Austrumeiropā pēc kapitālistisko valdošo šķiru (aristokrātijas un buržuāzijas) totālas iznīcināšanas XX gs. sākumā tas citādāk nemaz nevar būt. Šodienas „jaunbagātnieku” sociālā izcelsme ir rūpniecības un lauksaimniecības proletariāts.

Ne mazāk pārliecinoša aina ir konstatējama arī Rietumos t.s. finansu kapitālisma „ziedu laikos” kopš XX gs. beigām, kad plutokrātiskajā buržuāzijā cenšās iespiesties finansu afēristu un spekulantu „jaunatne”. Rietumu plutokrātiskajā buržuāzijā tiecas iekļūt arī Austrumeiropas „kriminālās buržuāzijas” kārtā, kuras pārstāvjus, piemēram, Krievijā šodien atklāti sauc par nacionālajiem nodevējiem, jo bijušajām „plikadīdām” savas alkātības un mazvērtības kompleksa diktētās ambīcijas ir svarīgākas par valsts interesēm. Protams, Krievija nav vienīgais piemērs nacionālo nodevēju ģenēzē, un latviešiem tas ir labi zināms.

Varam droši rezumēt: jaunā piektā kārtā galvenokārt sintezējas no diviem sociālajiem komponentiem – trešās un ceturtais kārtas pārstāvjiem.

Kārtu hierarhijas maiņu un jaunu kārtu veidošanos var izskaidrot ar nelīnijiskās dinamikas teoriju, izturoties pret vēsturisko sociālo stratifikāciju kā pret sistēmu ar pašorganizācijas spējām. Šajā sistēmā funkcionē divi spēki – 1) „dēmoniskie” (Gētes apzīmējums) uz haosu tendētie spēki un 2) sociāli konstruktīvie spēki, kuri balstās uz augstākajām garīgajām vērtībām. Sistēma normāli funkcionē tikmēr, kamēr sociāli konstruktīvie spēki ir spējīgi apvaldīt „dēmoniskos” spēkus. Sociāli konstruktīvo spēku enerģija var apsīkt un nespēt izpildīt savu misiju, tādējādi paverot ceļu destruktīvo spēku mobilizācijai un dominēšanai. Savukārt ar vadāmā haosa tehnoloģijām var sociāli konstruktīvos spēkus apzināti nobīdīt malā un neintralizēt, kā tas notiek amerikāņu uzraudzībā.

Kad vēstures grāmatās tiek runāts par revolūciju, tad patiesībā tiek runāts par radikālām izmaiņām vēsturiskajā sociālajā stratifikācijā. Fenomens „revolūcija” (un tagad arī fenomens „vadāmais haoss”) vienmēr ir saistīts ar kaut kāda jauna un pirmajā laikā neskaidra sociālā substrāta nostiprināšanos uz „vēstures skatuves”. Šī substrāta sociālās perspektīvas, kā arī morālā un intelektuālā patiesā seja atklājās tikai vēlāk pēc revolūcijas. Tā tas, piemēram, notika arī Austrumeiropā, kad pēc „perestroikas” un dižvalstu ģeopolitiskajām mahinācijām tikai ar laiku atklājās jauno „dēmonu” šausmīgie vaibsti, stimulējot drūmo sarunu par cilvēku jaunas sugas ģenēzi.

Austrumeiropas sociālās stratifikācijas pieredze „perestroikas” un vadāmā haosa ieviešanas kontekstā, saprotams, ir aizraujošs pētnieciskais priekšmets. Tā, piemēram, atsevišķās zemēs sociālā vertikālā mobilitāte var dot iespēju „dēmonisko” spēku pārstāvim vienā dienā kļūt par valsts prezidentu, ministru prezidentu, ministru, kā arī „intelektuālo mesiju” savai laimīgajai tautai. Ne velti Aleksandrs Zinovjevs pēcpadomju laikmetu dēvēja par „paradīzi”. Priekš

zinātniekiem tā ir „paradīze”, - visi procesi ir skaidri redzāmi, tikai ir jāskatās ar atvērtām acīm un smadzeņu noteiktu ievirzi.

* * *

Vēsturiskās sociālās transformācijas var dažādi izskaidrot, jo procesus ietekmē visdažādākie faktori. Tajā skaitā ne tikai sociālais un politiskais konteksts, bet arī cilvēka personības veidošanās un attīstības apstākļi. Un šajā ziņā nevaram žēloties par novērojumu un spriedumu trūkumu. Gluži pretēji. Īpaši XX gadsimts ir bagāts ar personības problemātikai veltītiem darbiem. Arī mūsu gadsimtā tam tiek atvēlēta liela uzmanība. Un, protams, ir labi zināms, kādā toņkārtā ir sarakstīti šie teksti. Toņkārtā visbiežāk ir izteikti negatīva – indivīda degradācijas konstatācija. Tekstos visbiežāk ir runa par tādām norisēm, kas traucē personības brīvu attīstību. Pat tāds liberālisma atvērtas sabiedrības patriots kā Karls Popers bija spiests atzīt „daļējas sociālās inženierijas” („*piecemeal social engineering*”) klātbūtni Rietumu kapitālismā.

Cilvēces vēsturē dažādu nelietību un zvērību nekad nav trūcis. Personības brīvu attīstību varēja traucēt gan iekarotāji, gan baznīctēvi, gan valdnieki. Tomēr no XX gadsimta nākas runāt par vēsturiski jaunu tendenci – apzinātu un racionāli pārdomātu cilvēku metodisku garīgo izkropļošanu, lai cilvēkos likvidētu gribasspēku un viņus pārvērstu par nedomājošām un akli paklausīgām marionetēm. Arī agrāk, saprotams, tika praktizēta sabiedrības ideoloģiskā ietekmēšana. Acīmredzot var pat teikt, ka ideoloģiskā darbība ir bijusi vienmēr - kopš „Ādama un Ievas laikiem”. Cita lieta, tās masveida vērīens un ciniskais aprēķins XX gadsimtā un tagad, kad cilvēku kritiskās refleksijas notrulināšana un izskaušana nav kaut kāda margināla ideoloģija, bet ir civilizācijas „sociālās organizācijas”, kā teiktu jau minētais Aleksandrs Zinovjevs, taktikas un stratēģijas pamats. Turklāt tā nebūt nav padomju ideoloģijas cēlā darbība „jauna cilvēka” veidošanā ar mākslinieciski radošo „dvēseļu inženieru” palīdzību. Tā nav arī B.F.Skinnera ideālās sabiedrības koncepcija biheiviorisma garā. Faktiski tā ir darbība, kuras produkts jau tagad ir „*stupid white man*”, kā konstatē ģeniālais Karens Svasjans, – kā viņu vērtē: pēdējais īstais „balto” filosofis.

Protams, cilvēks nav ideāli racionāla būtne. Ja cilvēks vēlas tikai ēdienu un miegu, tad viņš ir dzīvnieks. Patērēšanas sabiedrība apspiež cilvēkā cilvēku un stimulē dzīvnieciskus instinktus. Turklāt mūsdienu pasaulē attīstās milzīga nevienlīdzība: gars būs tikai „augstākajai kārtai”, pārējie – dzīvnieki. Patērēšanas sabiedrība to panāk ļoti strauji. Ap mums jau ir garīgi mirušu cilvēku bari – dzīvnieku bari.

* * *

Daiļliteratūra un filosofija saka, ka kapitālisma galvenais varonis ir traģiskais individuālists. Taču tajā pašā laikā kapitālisma galvenais varonis ir arī ļoti racionāls cilvēks, jo kapitālisms ir pirmā sociāli ekonomiskā formācija, kurā prioritāte ir racionalitātei. Vēsturiski iepriekšējās

formācijas galvenokārt balstījās uz mītiskiem, reliģiskiem, etnogrāfiski folkloristiskiem pamatiem.

Racionalitātes galvenais kritērijs ir prāts. Hēgelis mācīja: prāts ir darbība, kas vērsta uz noteiktu mērķi. Nav prāta, nav arī nekādu mērķu! Tā varbūt teiktu pats Hēgelis un arī viņa skolnieks Kārlis Markss. Šodien tā var teikt jebkurš no mums, jo mūsu dzīvei (valsts sabiedriskajiem un politiskajiem institūtiem) nav nekādu mērķu. Tomēr mūsu dzīvei nav nekādu mērķu ne tikai tāpēc, ka nav prāta tiem, kuru pienākums ir cementēt mūsu dzīves jēgu un ideoloģisko stratēģiju. Godīgi jāatzīst, ka arī daudziem no mums pašiem nav nekādu, tā teikt, individuālo mērķu savai dzīvei. Un kādi esam paši, un tādi ir arī mūsu valdnieki un ideologi.

Līdz zināmam laikam kapitālisms saprata, ka mērķiem ir jābūt racionāliem. Prāts izvēlās racionālus līdzekļus dzīves mērķu sasniegšanai, taču arī formulētajiem mērķiem ir jābūt racionāliem.

Īpaši pirmajā laikā kapitālisma mērķi bija racionāli. Ne velti Makss Vēbers lietoja jēdzienu „mērķracionalitāte”. Un tas nav aizmirsts, ka kapitālisma „mērķracionalitātes” stratēģiskais ideāls bija parādība ar nosaukumu „labklājība”. Turklāt runāts tiek par sociālo labklājību.

Taču kapitālisma attīstībā ir posms, kuru Kārlis Markss dēvēja par „sākotnējā uzkrājuma” posmu. Šim posmam nav nekāda sakara ar tirgus ekonomiku. Tātad nav nekāda sakara ar kapitālisma racionalitāti. „Kapitāla” 1.sējuma Kārlis Markss skaidro, ka sākotnējā kapitāla veidošanai nav nekāda sakara ne tikai ar tirgus ekonomiku, bet ekonomisko darbību vispār. Minētajā posmā dominē laupīšana, blēdīšanās, spēka pielietošana, kam nav nekā kopēja ar kapitālisma izslavēto īpašību - racionalitāti. Mēs tagad varam papildināt sākotnējā kapitāla uzkrāšanas stadijas – savas mīļās pirātisma karalistes - iezīmes ar mūsdienu slaveno „prihvatizāciju”, „finansu burbuļiem”, „Vašingtonas konsesu”, „demokratizāciju”, „liberalizāciju” u.c.

Tas, ka kapitālisms ir zaudējis racionalitāti un tātad arī sociāli tendētus dzīves mērķus, ir jau vispāratzīts fakts, jo stratēģiskā apjukuma un nenoteiktības laiks turpinās jau vairākus gadu desmitus. Noteikta skaidrība ir arī par iemesliem.

Pirmais iemesls ir demogrāfiskais faktors – „balto” cilvēku izmiršana, kad, vairāk vai mazāk intuitīvi apzinoties savu galu, prāta loģika tiek koncentrēta tikai fizeoloģisko interešu apmierināšanai jeb, sadzīves leksikā izsakoties, dzīves izbaudīšanai ne par ko nedomājot.

Otrais iemesls - kapitāla sākotnējā uzkrājuma intensīvs posms ne tikai Austrumeiropā pēc sociālisma sistēmas sabrukuma, bet arī kapitāla sākotnējā uzkrājuma aktīva renesanse Rietumos finansu kapitālisma apstākļos, kad XX gs. 90.gados iniciatīvu pārņēma finansu afēristu un spekulantu „jaunatne”. Tās darbība ir tipoloģiski līdzīga tai darbībai, kas notiek Kārļa Marksa analizētā sākotnējā uzkrājuma posmā un nekādā ziņā nevar lepoties ar „mērķracionalitāti”.

Šodien kapitālisma analīze atkal ir cieņā. Pirmo reizi kopš Jozefa Šumpētera grāmatu publicēšanas. Tiek pat atklāti rakstīti par kapitālisma sairumu. Tiesa, Rietumos to uzdrīkstās atzīt vienīgi drosmīgākie intelektuāļi. Kapitālisma sairuma iemeslus saista ar jauna tipa „kapitālistu” rašanos. Tātad jaunas sociālās kārtas veidošanos, kā rezultātā veidojas arī jauna tipa sociāli ekonomiskā formācija vispār.

Saprotams, runa ir finansu afēristu un spekulantu „jaunatni”, kā arī Austrumeiropas „kriminālo buržuāziju”. Kapitālisma sairuma argumentācijā tiek akcentēta jaunās kārtas sociāli ģenētiskā daba. Respektīvi, tiek uzsvērts tas, ka zagļa un blēža kriminālais instinkts nav izskaužams. Naivi ir gaidīt no „kriminālās buržuāzijas” sociāli konstruktīvu, radošu un sabiedrības dzīvi pilnveidojošu darbību un konceptuāli analītisku pieeju ekonomikā, politikā, valsts pārvaldē, izglītībā utt.

Faktiski „kriminālās buržuāzijas” atrašanās pie varas jau ir sekmējusi sabiedrības politiskās organizācijas jaunu formu rašanos. Spilgtākās jaunās formas ir „mafija”, „korupcija”, „oligarhija”. Šodienas mafija, korupcija, oligarhija nav tas pats, ko šie vārdi apzīmēja iepriekšējos gadsimtos. Šodien šie vārdi raksturo noteiktu dzīves kārtību un dažādu institūtu funkcionāli organizatorisko satvaru.

Kas ir mafija, par kuras izšķirošo lomu tik bieži žēlojās mūsdienās? Mafija faktiski ir vienošanās – ietekmes sfēru, darbības nozaru, peļņas sadalījums noteiktā sabiedriskajā segmentā. Mafija ir pretmets konkurencei. Cilvēki gaida brīvu konkurenci, par kuru nepārtraukti kladzina neoliberālie mediji, taču reāla konkurence nav nevienā sabiedriskajā segmentā un visu jautājumu izlemšana balstās uz ieinteresēto pušu vienošanos. Vienošanās notiek slepeni, demagoģiski aizplīvuroti ar minēto kladzināšanu medijos, tēlojot atklātību, konkurenci, godīgumu, nesavtīgumu, demokrātiskumu u.tml. Tas vēl vairāk satracina cilvēkus pret mafiju, kas patiesībā ir mūsdienu kapitālisma finansiāli ekonomiskās organizācijas un menedžmenta pamats.

Cits jautājums: kas ir korupcija? Tas pats, kas lobēšana. Tikai nelegāla, slepena, juridiski nenoformēta, salīdzinot ar lobēšanu tajās valstīs, kur to regulē speciāla likumdošana.

Jau Aleksandrs Hercens savā laikā saprata, ka „atpalikušas” pirmskapitālistiskās sabiedrības realizē sociālā taisnīguma ideālus reāli dziļāk nekā kapitālisma „progresīvās” sabiedrības. Mūsdienās viņa novērojums ir pilnā mērā apstiprinājies. Jo kapitālisms kļūst tehnoloģiski un institucionāli vispusīgāks, jo mazāka loma ir sociālā taisnīguma principiem. Pirmskapitālistisko sabiedrību tautiskuma etoss ir morāli vērtīgāks nekā postindustriālās sabiedrības liberāli demokrātiskais sociālais etoss. Aleksandrs Hercens redzēja, ka „visu zemju proletārieši” ir nākamie buržuji. Tomēr viņš turpināja paļauties uz sociālisma konceptu. Viņaprāt sociālisms panāks masu attīstību līdz personības līmenim – brīva indivīda lepnajai pašapziņai.

A.Hercena sociālisma pamats bija humānistiskais personālisms, kad cēlu cilvēku pienākums ir bruņinieciska kalpošana citiem. Var teikt, ka krievu aristokrātijas lielai daļai vispār bija raksturīgs bruņiniecisks humānistiskais individuālisms. Utilitāra vidusšķira, kas nav spējīga uz romantisku estētismu un nav spējīga pretoties mietpilsonībai, Krievijā tāpat kā citur Austrumeiropā un Rietumeiropā radās XX gadsimtā. Šodien ir konstatējama ne tikai vidusšķiras zemākā slāņa diktatūra, bet esam nonākuši līdz atklātam cinismam un ģenētiskajai augstprātībai pret „nabadzīgajiem” un „vienkāršo tautu”.

Cinisms uzplauka XX gs. otrajā pusē reizē ar demogrāfiskās pārejas sākumu 60.gados. Tam tā bija jābūt – „baltie” uzsāka instinktīvi pretoties savam galam. Tiesa, bija arī tādi „baltie” kā amerikāņu biologs Pols Erlihs un citi. Viņi dedzīgi aicināja samazināt dzimstību un drosmīgi brīdināja par „demogrāfiskās bumbas” (tā saucas P.Erliha 1968.g. izdotā grāmata 2 miljonus lielā tirāžā) katastrofālajām sekām.

Kapitālisma līdzšinējā vēsturē var konstatēt trīs modeļus: 1) brīvās konkurences racionālais kapitālisms, 2) monopolistiskās konkurences pusracionālais kapitālisms, 3) maniakālas patērēšanas un finanšu burbuļu iracionālais kapitālisms. Katrā modelī figurē savi „galvenie varoņi”, kuri veido un kontrolē cilvēku dzīvi. Turklāt pārejā no viena modeļa uz otru modeli ir fiksējama izteikta tendence – „galveno varoņu” alkātības, sociālās bezatbildības un cinisma pieaugums, kas atņem prātu un ievieš iracionālisma „konstrukcijas” – visu sabiedrisko apziņu padara iracionālu.

Taču ir fiksējama vēl viena tendence – kapitālisma telpas paplašināšanās. Ja pirmajā modelī kapitālisms realizējās atsevišķās zemēs, otrajā modelī – atsevišķos kontinentos, tad trešajā modelī kapitālisms pārņem visu planētu, maniakālās alkātības vadīts ekspluatējot visu cilvēci un savas darbības resursu iegūšanai ir gatavs okupēt visu Zemi, saprotams, demagoģiski maskējoties ar cēlajiem „demokratizācijas” lozungiem.

Tagad mēs esam liecinieki jauna, ceturtā, modeļa izveidei. Arī tajā būs savi „galvenie varoņi”. Ļoti iespējams, viņi jau ir starp mums. Ļoti iespējams, viņi ir tie bioloģiskie eksemplāri, kuriem jau ir sugas apzīmējums – postcilvēki. Tā būs piektā kārtā, kura uz planētas vairs nesastapsies ne ar kādu cilvēcisko konkurenci XXI gs. vidū. Pagaidām viņi ir spiesti rēķināties ar cilvēku klātbūtni, kaut gan intelektuālā/mentālā plaša starp cilvēkiem un postcilvēkiem jau tagad ir nepārvarāma. Postcilvēki veido savu kultūru – postkultūru. Tajā nebūs tā kontinuitāte, kas bija raksturīga kultūrai, teiksim, no Platona līdz Karenam Svasjanam. Postkultūra neko nepārmanto no kultūras, un tajā viss sākās no jauna - postkultūra ir izteikti oriģināla izpausme.

* * *

Interesanti, ka jaunās piektās kārtas primāti savu eksistenciālo tiesību un vispārcilvēciskās misijas pamatojumus ignorē politikorektuma normas. Viņi nebaidās atgādināt par cilvēku ģenētisko dažādību un nevienlīdzību, tādējādi pamatojot savas privilēģētās tiesības sabiedrībā.

Šajā ziņā īpaši aktīva ir „kreatīvā šķira”, publiski demonstrējot ne tikai savu hipertrofēto pašapziņu un sociālās ambīcijas, bet pat nekorektiem vārdiem apsaukājot viņuprāt nepilnvērtīgo cilvēces daļu – ģenētiskos atkritumus. Tā, piemēram, Krievijas publiskajā telpā pašlaik viens no populārākajiem ir apzīmējums – „генетическое отребье”. Tā tiek apsaukāts V.Putina elektorāts. Savukārt Rietumu medijos (galvenokārt ASV) laiku pa laikam izskan žēlabas par vēsturisko netaisnību, kad gāzes un naftas visbagātākās atradnes uz planētas atrodas tajās teritorijās, kuras apdzīvo mazāk attīstītas etniskās grupas.

Minētā rīcība interesanta ir tāpēc, ka Rietumos un tagad arī Austrumeiropā izslavētā politikorektuma autors ir viens no jaunās piektās kārtas komponentiem – plutokrātiskā buržuāzija. Visbagātākais sabiedrības slānis politikorektumu ieviesa, lai vieglāk sasniegtu savu mērķi – sociuma mentālo un morālo degradāciju, kas savukārt minimalizētu „tautas” velmi gāzt buržuāzisko iekārtu. Pēc 1917.gada rūgtajiem notikumiem Rietumu buržuāzija veica visdažādākos preventīvos pasākumus, lai viņus neapdraudētu krievu buržuāzijas un aristokrātijas nežēlīgais liktenis. Un šo pasākumu komplektā noteikti ietilpst arī politikorektums.

Politkorektums ir pārvērtis sociuma prāta un tikumiski morālo dzīvi par cietumu. Politikorektums ir prāta un morāles cietums. Cietumā ir ieslodzīta cilvēka dabiskā tieksme garīgajos procesos balstīties uz veselo saprātu un atspoguļot dzīves realitāti. Aiz restēm ir nonākusi cilvēka tieksme savā diskursā balstīties uz reālo pieredzi, bet nevis mitoloģiskām fantāzijām un manipulatīvām klišejām. Cilvēkam parasti nepatīk runāt tā, kā tas ir kādam izdevīgi. Ja arī cilvēks ir spiests tā rīkoties, tad tas uz viņu atstāj sliktu psiholoģisko ietekmi. Cilvēks tiecas runāt patiesību, bet nevis izlikties un izteikties neskaidri, pretrunīgi, neatbilstoši veselajam saprātam. Cilvēks vēlas negodīgu un netikumisku rīcību nosodīt skaidri un tieši, bet nevis to „komentēt politikorekti”.

Politkorektums šodien nevis izlīdzina negludumus cilvēku apziņā, bet gan gluži pretēji - vēl vairāk saasina kolīzijas. Piemēram, reāli tas izpaužas, neļaujot objektīvi apspriest rasu un starpetniskās problēmas, attieksmi pret seksuālajām minoritātēm, feminismu utt. Tiek devalvēti humānisma principi, vēršanās pret cietsirdību, nežēlastību, agresiju. Politikorektuma aizsegā ieviešas un nostiprinās dubultie standarti, kas ir izdevīgi kādas sociālās grupas interesēm.

Protams, politikorektums ir viena no Rietumu mūsdienu kultūras sērgām. Vērsties pret aplami izprasto un praktizēto politikorektumu ir nepieciešams. Taču jocīgi ir tas, ka „kreatīvā šķira”, it kā nepolitikorekti runājot par cilvēku dažādību un tādējādi norādot uz savām privilēģētajām tiesībām, pati nav ne ar ko labāka par tiem, kurus sauc par ģenētiskajiem atkritumiem. Starptautiskā diskusija par „kreatīvo šķiru” un arī „kriminālo buržuāziju” atklāj, ka tā veidojas no vēl lielākiem mēsliem nekā viņu noniecinātā sabiedrības daļa.

Mēs faktiski tiekamies ar neindustriālajā sektorā nodarbinātās „kreatīvās šķiras” (profesijas reklāmā, *Public Relations*, mārketingā, žurnālistikā, juridiskajos pakalpojumos u.c.) pašslavināšanos. Rietumos tie ir arī labi apmaksāti banku un biržu darbinieki, firmu menedžeri, kuri kalpo „saimniekiem”.

ASV atsevišķi diskusijas dalībnieki uzskata, ka „kreatīvā šķira” ir finansu kapitālisma produkts, kura galvenā un vienīgā funkcija ir apkalpot kapitālu. Tas ir darbaspēks, kas nav saistīts ar zināšanu radīšanu. Tā ir darbinieku daļa, kurai nav nekā kopīga ar patiesu novatorismu – jaunu ideju un intelektuālo vērtību radīšanu. Taču „kreatīvā šķira” ir ļoti enerģiska. Tā izspieda no publiskās sfēras īstos intelektuāļus, kuri kautrējās sevi „piarēt”. „Kreatīvā šķira” tagad ar savu seklo un tukšo daudzvārdību piesārņo visu publisko telpu - TV, radio, presi, Internetu. Tā tas ir visur gan Rietumos, gan Austrumeiropā.

Mūsdienu iracionālajam kapitālismam tas ir izdevīgi, jo tas ir sava veida manipulāciju instruments: īstajiem intelektuāļiem nedod iespēju izskaidrot lietas un parādības, lai auditorija nevarētu izprast parādību un tendenču patiesās saknes u.tml. Domāšana tiek aizstāta ar izklaidi „intelektuālajā sfērā”. Bieži ir novērots, ka „kreatīvā šķira” ir nekaunīgi drosmīga, nebaidoties izteikties par jebkuru jautājumu.

„Kreatīvā šķira” ir labi izskolota, lai varētu apkalpot bagātību vairošanu tiem, kuriem pieder bagātības. Viņi var būt godīgi cilvēki, taču viņu nodarbošanās veids liek viņiem veikt amorālu darbību. Viņi var kaut ko izdomāt no jauna, taču tas nekādā gadījumā nekalpo visai sabiedrībai. Pie tam „kreatīvā šķira” ir tirgus produkts un atkarīgs no tirgus kaprīzēm. Darbību, ko veic „kreatīvā šķira”, atzīst tikai tad, ja to atzīst tirgus. Un savukārt tirgū var gūt panākumus tikai tad, ja „panākumi” tiek gūti publiskajā telpā, kad visu nosaka publiskā drosme, nekaunība,

puszināšanas, primitivitāte, vulgarizēšana, melošana.

Diskusijā par „kriminālās buržuāzijas” un „kreatīvās šķiras” ģenēzi iespējams vēl viens skaidrojums. Proti, skaidrojums par citu hominīdu eksistenci mums līdzās. Iespējams, kopā ar mums līdz šim ir dzīvojuši citas sugas hominīdi, jo varbūt uz planētas ir paralēli eksistējuši dažādu sugu hominīdi. Viņi dzīvoja mums līdzās, bet tikai mēs nespējām viņus identificēt dažādu hominīdu masā ar kopēju nosaukumu „cilvēce”. Iespējams, viņi prata labi „nomaskēties” no mums. Tagad viņi vairs „nemaskējās”, un mēs varam viņus konstatēt. Mēs jau esam izdomājuši viņiem vārdu – postcilvēki. Un mēs zinām, ka viņiem pieder nākotne.

2012 jūnijs